

Qarinah: Kajian Penggunaan Alat Pengesan Alkohol di Bahagian Penguatkuasa Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan.

AMIR HUSIN MOHD NOR
NIK AZLAN NIK MAN

ABSTRAK

Artikel ini membincangkan konsep qarinah (keterangan sekeliling) daripada perspektif Islam dan pengaplikasiannya dalam jenayah minum arak. Kajian ini kan menumpukan alat pengesan kandungan alkohol yang sedang dilaksanakan oleh Unit Penguatkuasa di jabatan Agama Islam JAWI, Undang-Undang prosedur jenayah Islam, Undang-Undang Keterangan Islam berkaitan hal ini akan juga dikaji. Terdapat dua methodologi yang digunakan dalam kajian ini iaitu pertama kejian ke perpustakaan yang melibatkan pengumpulan dan menganalisis bahan-bahan dan yang kedua kajian kerja lapangan yang melibatkan pemerhatian dan temubual terhadap anggota unit Penguatkuasa Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan. Dapatan kajian ini menunjukkan alat pengesan kandungan alkohol yang digunapakai oleh Unit Penguatkuasaan alkohol diterima pakai di Mahkamah Syariah. Ini membuktikan bahawa penggunaan alat pengesan alkohol ini telah memainkan peranan penting dalam menyelesaikan kes-kes yang berkaitan kesalahan minum arak.

ABSTRACT

The article discusses the concept of qarinah (circumstantial evidence) from the Islamic perspective and its application in the crime of intoxication. It mainly focuses on the use of the alcohol tester by the Enforcement Unit at the Religious Department of the Federal Territory. The Syariah criminal procedure and evidence in intoxication cases are also analysed. There are two methodologies used in carrying out this research namely library research involving gathering and analysing all relevant materials and field research which involves observation and interviewing relevant parties especially those in the Enforcement Unit at the Religious Department of Federal Territory. The finding shows that the use of alcohol tester has been applied by the Enforcement Unit at the Religious Department of the Federal Territory and also accepted by the Syariah Court. It also shows that the use of alcohol tester has contributed significantly in solving the intoxicant cases at the Syariah Court.

PENGENALAN

Perbuatan minum minuman memabukkan merupakan salah satu jenayah yang dikategorikan sebagai jenayah hudud oleh kebanyakan ulama. Islam telah mengharamkan minuman memabukkan ini secara berperingkat-peringkat atau *tadarruj*. Selepas sempurna pengharamannya, ia menjadi putus (*qafi*) berdasarkan Quran dan Hadis tanpa ada perselisihan pendapat tentang pengharamannya. Minuman memabukkan ini dianggap punca banyak maksiat dan kejahatan¹. Tabiat meminum minuman memabukkan ini juga boleh mendatangkan banyak kesan negatif, antaranya, merosakkan akal fikiran, akhlak, mengancam kesihatan dan mengancam nyawa. Ia juga memberi kesan kepada masyarakat seperti berlakunya pergaduhan, pertumpahan darah dan kerosakan kepada harta benda.

PENGETIAN MINUMAN YANG MEMABUKKAN

Minuman memabukkan ini bermaksud arak atau khamar dalam bahasa Melayu. Kamus Dewan menterjemahkan arak sebagai semua jenis minuman yang mengandungi alkohol dan memabukkan². Manakala khamar pula diterjemahkan sebagai minuman keras yang dibuat dari anggur³. Perkataan arak (عرق) berasal dari Bahasa Arab yang digunakan di kawasan Jordan, Lubnan, Syria dan Palestin. Ia merujuk kepada sejenis minuman keras tradisional di sana⁴. Manakala dalam Bahasa Parsi, benda yang sama disebut *Aragh*, dalam Bahasa Monggolia disebut *Airag* dan dalam sesetengah Negara Asia Pasifik disebut *Arrack*⁵. Istilah khamar pula adalah merupakan perkataan yang telah dipinjam dari perkataan bahasa Arab yang banyak digunakan dalam perbincangan fikih. Manakala minuman keras juga mempunyai maksud arak, khamar atau minuman memabukkan.

Dari segi istilah, jenayah minum arak disebut sebagai *jarimah syurb al-khamr*. Dalam istilah ini terdapat dua perkataan yang penting yang perlu diteliti iaitu *shurb* dan *al-khamr*. Kedua-duanya bererti minum arak. Apakah maksud *shurb* (minum) sebenarnya? Ulamak telah berselisih pendapat tentang maksudnya. Menurut Imam Malik, al-Syafi'i dan Ahmad serta ulamak kepada mazhab masing-masing, perkataan minum itu bermaksud meminum cecair yang memabukkan sama ada ia dinamakan dengan khamar atau tidak, sama ada ia berasal daripada perahan anggur ataupun lainnya seperti tamar, anggur kering, gandum, barli dan padi, sama ada ia memabukkan dengan kadarnya yang sedikit atau dengan kadarnya yang banyak.

Namun Imam Abu Hanifah dan ulama mazhabnya berpendapat maksud minum di sini ialah minum arak jenis khamar semata-mata, sama ada kadar yang diminum itu sedikit ataupun banyak. Arak jenis khamar menurut mereka adalah nama khusus untuk tiga jenis cecair sahaja, iaitu:

Kertas kerja dibentangkan di National Seminar on Law and Technology : *Legal and Shariah Issues*, Fakulti Undang-Undang, Universiti Kebangsaan Malaysia pada 14.9.2006.

¹ Prof Madya Dr Hasliun bin Mehat, Kerta Kerja *Kursus Pemahaman Undang-Undang Hal Ehwal Islam Negeri-negeri, kajian terhadap Kanun Jenayah Syariah Malaysia*, Institut Latihan Islam Malaysia (ILIM), Bandar Baru Bangi Selangor, 23-25 Mei 2006, hlm. 27.

² *Kamus Dewan*. hlm 49.

³ *Ibid*. hlm. 576.

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/arak_%28liquor%29.

⁵ *Ibid*.

1. Air anggur yang naik membuih sama ada dimasukkan kepala susu ke dalamnya atau tidak.
2. Air anggur yang dimasak apabila berkurangan kadarnya tidak melebihi dua pertiga kadar asal yang ia menjadi bahan yang memabukkan
3. Air tamar dan anggur kering yang ditakung apabila ia naik membuih sama ada dimasukkan kepala susu ke dalamnya ataupun tidak.

Lantaran itu perkataan *khamar* menjadi istilah khusus di kalangan mereka dan akibatnya cecair lain selain dari tiga jenis tersebut tidak mereka namakannya dengan *khamar*, malah kadang-kadang mereka namakannya dengan *muskir* atau *sakar* (iaitu yang memabukkan) atau mereka panggil juga *nabidh*. Perbezaan nama sebegini yang berdasarkan kepada bahan asal bagi sesuatu cecair yang memabukkan itu mempunyai implikasi yang besar terhadap pembalasan ke atas pesalah yang meminumnya. Berbanding dengan sebahagian ulama pula, perkataan *khamar* (الخمير) ialah kata nama yang diletakkan pada minuman yang memabukkan secara umum. Oleh itu, mereka berpandangan tidak kira sam ada minuman-minuman itu dipanggil *muskir* atau *nabidh*, ia dikategorikan sebagai *khamar* yang haram dan memabukkan.⁶

Sebagai kesimpulannya, dapatlah kita katakan bahawa ungkapan *shurb* (iaitu minum) itu mempunyai dua pengertian; ulama Mazhab Hanafi mengatakan ia bermaksud *shurb al-khamr* (iaitu minum arak *khamar*), tetapi ulama daripada mazhab-mazhab lain mengatakan ia bermaksud minum arak secara umumnya, iaitu "meminum minuman yang memabukkan" sama ada ia dinamakan *khamar* ataupun lainnya. Kalau dilihat kepada ungkapan "Jenayah Minum Arak", kita lebih cenderung kepada pengertian yang dibawa oleh ulama ketiga-tiga mazhab selain dari mazhab Hanafi tentang maksud perkataan *shurb* kerana dengan itu barulah ungkapan tajuk itu akan meliputi kesemua jenayah meminum minuman yang memabukkan sama ada yang dinamakan dengan *khamr* ataupun lainnya. Secara keseluruhannya dapatlah kita katakan bahawa jenayah minum arak itu ialah satu tindakan meminum minuman yang memabukkan oleh seorang muslim yang baligh dan berakal dengan pilihannya sendiri.⁷

PENGETIAN QARINAH

Qarinah berasal dari perkataan Arab iaitu (*qarana, yaqrinu, qarnan*) pada asalnya ia bermaksud kaitan atau teman. Qarinah itu disebut di atas wazan fa'ilah (القريضة) yang mempunyai persamaan maksud dengan perkataan muqaranah (المقارنة)⁸. Ia boleh diterjemahkan dengan maksud rakan atau teman. Al-Quran juga menggunakan terminologi qarinah ini dalam beberapa tempat, antaranya, firman Allah S.W.T;

⁶ Jubran Mas'ud, .. *al-Ra'id*. Bairut: Dar al-'Ilmi li al-Malayin, 1967, hlm. 642.

⁷ Mat Saad Abd. Rahman, 115-116.

⁸ Jubran Mas'ud. *al-Ra'id*, hlm.1171.

ومن يعش عن ذكر الرحمن نقيض له شيطانا فهو له قرينا

Yang bermaksud. "Dan barang siapa membuat-buat buta dari peringatan quran (rahman), kami kuasakan syaitan ke atasnya, lalu syaitan itu menjadi temannya⁹".

Selain dari itu, Quran juga menggunakan perkataan yang berasaskan perkataan *qarana* dalam banyak tempat, antaranya, Surah al-Furqan ayat 13¹⁰, Ibrahim ayat 49, Shafaat ayat 51¹¹, Fushilat ayat 65, al-Zukhruf ayat 36, ayat 38 dan ayat 53, serta Qaf ayat 23¹² dan ayat 27. Secara umumnya ia membawa makna, terikat, teman rapat, orang yang ada kaitan atau satu yang menyamai.

Para ulama telah memberikan pelbagai takrif untuk menunjukkan maksud yang tepat pada istilah *qarinah* sebagai suatu alat pembuktian dalam hukum syarak. Mustafa al-Zarqa' telah mentakrifkan *qarinah* sebagai:

Setiap fakta yang menjadi petanda jelas yang mempunyai perkaitan dan menjadi bukti wujudnya sesuatu fakta yang tersembunyi¹³.

Abd al-Mun'im Faraj al-Siddah mentakrifkannya sebagai:

Apa yang dirumuskan oleh pembuat undang-undang (al-musyri^c) atau hakim (al-qadhi) daripada fakta yang telah terbukti sebagai menunjukkan fakta yang tersembunyi¹⁴.

Takrif ini pula merujuk kepada apa yang disebut dalam undang-undang keterangan konvensional sebagai anggapan fakta (*presumption of fact*) yang dimasukkan ke dalam peruntukan undang-undang yang kadang-kadang dirujuk juga sebagai *Qarinah qaruniyyah*. Takrif ini juga turut merangkumi maksud yang menyamai fakta relevan yang telah terbukti sama seperti takrif Mustafa al-Zarqa'.

Fath Allah al-Zayd pula mentakrifkannya sebagai :

Fakta yang menjadi petanda (amarah) yang telah disebut oleh Allah S.W.T. selaku pembuat undang-undang (al-shari^c) atau petanda yang telah dirumuskan oleh tokoh-tokoh syariah berdasarkan ijtilhad mereka atau yang dirumuskan oleh hakim (al-qadhi) berdasarkan fakta, suasana serta keadaan yang terdapat di dalam sesuatu kes.¹⁵ Abd Karim Zaydan memberikan takrif untuk *qarinah* sebagai:

⁹ Quran, Zukhruf 43:36.

¹⁰ Quran, al-Furqan 25:13. (وَإِذَا أَلْقَا مِمَّا مَكَّنَّا ضَيْقًا مَقْرَنِينَ دَعَا هُنَالِكَ ثُبُورًا) ; Ayat ini bermaksud; Apabila mereka dilemparkan ke dalam tempat yang sempit dalam neraka dengan terbelenggu (terikat), di sana mereka menyerukan: "Aduh hai kebinasaan!".

¹¹ Quran, Shaffat 37:51. (قَالَ قَائِلٌ لِّىْ كَانَ لِي قَرِينٌ) ; Ayat ini bermaksud; Berkata seorang yang berkata di antara mereka: " Sesungguhnya ada bagiku seorang teman!".

¹² Quran, Qaaf 50:23 (وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا لِي لَدَى عَرِينٍ) ; Ayat ini bermaksud; Berkata temannya {Malaikat}; " Inila apa yang ada di sisiku telah hadir.)

¹³ Mustafa al-Zarqa. 1959. *al-Madkhal al-Fiqh al-Am*. Jld.2.Dimashq:Matba ah al-Jaami'ah. hlm. 914.

¹⁴ Dr. Abd al-Mun'im t.t.h. hlm. 283.

¹⁵ Lihat Mustafa al-Zuhayli dalam Wasa'il al-Ithbat. hlm. 956.

Petanda-petanda yang dijadikan bukti wujud atau tidak sesuatu fakta¹⁶. Pada keseluruhannya takrif-takrif di atas merujuk qarinah sebagai sesuatu fakta yang dibuktikan yang mempunyai perkaitan yang menunjukkan wujudnya fakta isu (fakta asas).

QARINAH DALAM KES JENAYAH MEMINUM MINUMAN MEMABUKKAN

Qarinah adalah merupakan salah satu kaedah pembuktian dalam kes jenayah yang penting terutama dalam kes jenayah takzir. Ulama bersepakat menerima pemakaian qarinah dalam kes-kes takzir. Namun mereka berbeza pendapat dalam menentukan jenis qarinah yang boleh diterima dan yang perlu ditolak. Ada yang membezakan antara kes takzir yang melibatkan hak Allah tulen dan hak manusia tulen¹⁷.

Jumhur ulama menyatakan bahawa kes minuman memabukkan adalah termasuk dalam kes hudud¹⁸. Jika dikategorikan sebagai kes hudud, maka kita dapati Mazhab Maliki berpendapat qarinah boleh mensabitkan hukuman sebatan. Terdapat juga sesetengah yang pandangan menyatakan bahawa Imam Ahmad juga bersetuju dengan pandangan Mazhab Maliki¹⁹. Manakala al-Shafi'i, Abu Hanifah dan al-Thawri berpendapat qarinah seperti bau arak atau muntah yang berbau arak tidak menyebabkan seseorang dihukum dengan hukuman hudud. Ini kerana ia mungkin disebabkan oleh paksaan, kejahilan atau keadaan darurat yang memaksanya meminum arak.²⁰

Namun ada juga ulama yang berpendapat bahawa kes minuman keras itu adalah kes takzir. Ulama yang berpendapat begini juga mempunyai alasan yang kuat. Mereka berhujah dengan fakta bahawa Rasulullah S.A.W. sendiri tidak menentukan kadar hukuman ke atas kesalahan tersebut. Dalam masa yang sama para ulama juga telah berselisih pendapat tentang bilangan sebatan ke atas pesalah jenayah ini sama ada berjumlah 40 kali, 80 kali atau sebagainya, sedangkan salah satu ciri hukum hudud itu ialah disebut jenis kesalahan dengan nas yang putus dan disebut juga jenis hukuman yang dikenakan tanpa khilaf²¹.

Tujuan dibincangkan terlebih dahulu apakah kesalahan minuman memabukkan sebagai kesalahan hudud atau takzir adalah bagi menentukan kebolehterimaan Qarinah sebagai sebahagian dari metod pembuktian di mahkamah Syariah atau tidak. Dalam kes berkaitan minuman keras yang boleh dikategorikan sebagai kes takzir, Juris Islam telah bersetuju hampir sebulat suara bahawa qarinah boleh diterima pakai²². Kes jenayah minuman yang memabukkan yang disebut dalam

¹⁶ Abdul Karim Zaydan.. *Nizam al-Qadha' fi al-Syari'ah al-Islamiyyah*. Baghdad: Matba'ah al-'Aini. 1984, hlm. 219.

¹⁷ hlm 31.

¹⁸ Ahmad Fathi Bahnasi.t.th *al-Siyaasah al-jinaiyyah fi al-shar'ah al-Islamiyyah*. hlm 134 -135.

¹⁹ *Al-Muntaqa Sharh al-Muwatta'*, Jld .7, hlm. 157.

²⁰ Zulkifly Muda. 2004. Penggunaan qarinah di mahkamah syariah di Malaysia: kajian terhadap Enakmen Keterangan Mahkamah Syariah (Kelantan) 1991 dalam Mohammad Zaini Yahaya. *Isu syariah dan undang-undang*. Siri 13. Universiti Kebangsaan Malaysia: Jabatan Syariah. hlm. 118

²¹ Mohanmad S. Ewa, *Hukuman dalam perundangan Islam*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka. Hlm. 112.

²² Anwarullah, *Principles of evidence In Islam*. Kuala Lumpur: A.S.Nordin, 1999 hlm.119.

Akta atau Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri di Malaysia, adalah merupakan kes-kes yang boleh dikategorikan sebagai takzir²³ memandangkan hukumannya tidak ditetapkan seumpama kes hudud dalam jenayah arak²⁴.

QARINAH YANG KUAT BOLEH DITERIMA

Perlu diingat bahawa qarinah adakalanya kuat dan adakalanya lemah; adakalanya merupakan cara pembuktian yang pasti dan menyakinkan dan adakalanya merupakan satu kemungkinan yang jauh dan tipis. Yang demikian tidak semua qarinah boleh diterima dengan mudah. Menurut Abdul Muni^cem al-Bahai, qarinah yang diambil kira oleh fuqaha ialah qarinah yang kuat. Qarinah yang kuat ialah qarinah yang menyebabkan sesuatu perkara itu diputuskan dan disabitkan, atau tanda dan bukti yang menyakinkan²⁵. Dalam hubungan ini, Majallah al-Ahkam menegaskan bahawa qarinah yang dijadikan sebagai salah satu cara pembuktian ini hendaklah yang sampai ke tahap yakin. Qarinah ialah tanda atau alamat yang sampai ke peringkat yakin²⁶. Peringkat yakin atau putus yang dimasukkan dalam qarinah oleh fuqaha bukanlah yakin tanpa sebarang keraguan. Ia hanyalah pada tahap berat sangka (*al-zan al-ghalib*), dan bukan yakin yang putus (tanpa sebarang keraguan). Ini kerana, keterangan berdasarkan pembuktian, walau bagaimana kuat sekalipun ia tidak terlepas daripada sangkaan²⁷.

Dengan ini jelas, walaupun fuqaha' mengatakan qarinah yang kuat dalam mahkamah hendaklah sampai kepada yakin atau putus, tetapi tidaklah bermakna sampai kepada peringkat yakin tanpa sebarang keraguan kerana peringkat seperti ini tidak akan dapat dicapai melainkan hanya melalui dua cara sahaja iaitu ikrar dan kesaksian. Inipun hanya dapat dicapai dengan syarat orang yang berikrar dan yang memberikan kesaksian itu benar-benar jujur kerana perkara-perkara batin yang tersembunyi hanya diketahui Allah, sedangkan hukuman mahkamah hanyalah berdasarkan bukti yang zahir.

GABUNGAN QARINAH YANG LEMAH

Kadangkala berlaku gabungan beberapa qarinah yang kabur untuk membentuk satu qarinah yang jelas. Satu qarinah atau satu fakta disokong oleh qarinah yang lain. Akhirnya terbentuk satu qarinah yang jelas kuat dan diyakini. Qarinah seumpama itu juga boleh diterima mahkamah. Kemungkinan semata-mata, tanpa sokongan tidak boleh dijadikan asas untuk menjatuhkan hukuman. Qarinah hendaklah dapat

²³ *Pendakwa Syarie Lwn Yusnady B Yoson dan Saiful Baki B.Alias*, Fail Kes Mahkamah Qadi Besar Kelantan, No.18/87. Hakim telah memberikan pendapat bahawa kes tersebut dihukumkan mengikut hukuman takzir seperti mana diberi kuasa dalam peruntukan Enakmen Kesalahan Jenayah Negeri Kelantan, Sek 25 (1).

²⁴ Abdul Munir Yaakob.2000. *Tinjauan Kepada Perundangan Islam*. kertas kerja; *Kedudukan dan Pelaksanaan Undang-undang Jenayah Islam Di Malaysia*, Kuala Lumpur:Institut Kefahaman Islam Malaysia (IKIM) hlm. 85,

²⁵ Ahmad ^cAbdul Muni^cem al-Bahai. t.th. *Min turuq al-ithbat fi al-shar^cah wa fi al-qanun*. Misr: Dar al-Fikr al-^cArabi. hlm.73.

²⁶ Majallah al-Ahkam, 1741.

²⁷ Ahmad ^cAbdul Muni^cem, 74.

menghilangkan keraguan hakim bukan di peringkat kemungkinan semata-mata tetapi hendaklah sampai ke peringkat *zan* dan berat sangka (*al-ghalib*). Ini kerana seseorang itu tidak bersalah sehingga dibuktikan ia bersalah²⁸ dan yakin tidak boleh dihilangkan oleh syak²⁹.

Walaupun tahap qarinah yang boleh diterima mesti kuat, tidak bermakna pihak-pihak bertikai tidak boleh mengemukakan keterangan mereka berdasarkan qarinah yang lemah atau qarinah yang tidak dapat dipastikan lemah atau kuat. Pihak yang bertikai berhak mengemukakan keterangan dan bukti sebanyak yang mungkin, tetapi terpulanglah kepada hakim untuk menilainya sama ada menerima atau menolaknya. Jika ia kuat, (menurut pandangan hakim) ia wajib diterima, jika lemah ditolak dan jika samar-samar hendaklah dipastikan.

Sebagai contoh, dalam kes minuman memabukkan, seseorang yang memasuki premis arak, didapati mabuk, ada bil membeli arak dan mulutnya berbau arak. Ia boleh dianggap sebagai peminum arak. Fakta yang berkaitan (qarinah) dalam kes ini ialah memasuki premis arak, keadaan mabuk, resit membeli arak dan mulutnya berbau arak. Bila mana fakta-fakta ini boleh dibuktikan maka anggapan tadi boleh dibuat.

JENAYAH MINUMAN MEMABUKKAN DALAM AKTA KESALAHAN JENAYAH SYARIAH

Minuman memabukkan merupakan terminologi yang dipakai oleh Akta Kesalahan Jenayah Syariah (A.K.J.S)³⁰ dan kebanyakan Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah di tiga belas buah Negeri yang lain³¹. Terminologi ini jarang digunakan oleh masyarakat umum. Namun digunakan dalam peruntukan bagi mengadakan peruntukan umum yang meliputi arak, khamar, minuman keras, wain, bir, vodka, tuak keras³², atau segala macam minuman lain yang mendatangkan kesan mabuk.

Menurut A.K.J.S seksyen 19(1) dan (2) (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1997 [Akta 559] yang menyentuh mengenai kesalahan berkaitan minuman yang memabukkan, mana-mana orang Islam adalah dilarang dari :

- i. meminum
- ii. membuat
- iii. menjual
- iv. menawarkan
- v. mempamerkan untuk jualan
- vi. menyimpan

²⁸ Jalalul ad-Din al-Suyuti.. *al-Ashbah wa al-naza'ir fi qawaid al-furu' al-Shaf'iyah*. Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah, 1983.

²⁹ Ibid.

³⁰ Seksyen 19, Akta Kesalahan Jenayah Syariah, (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1997.

³¹ Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Selangor, Melaka, Negeri Sembilan, Kedah, Kelantan, Terengganu, Perlis, Perak, Pulau Pinang, Johor Pahang, Sabah dan Sarawak.

³² Kamus Dewan ketika mendefinisikan tuak telah membahagikan istilah ini kepada tuak manis dan tuak keras. Tuak manis ialah tuak yang masih segar, belum diperam dan halal diminum. Manakala tuak keras kadangkala dikenali juga sebagai tuak masam. Ia telah diperam, mengandungi alkohol yang tinggi serta memabukkan dan banyak diminum di rumah-rumah panjang oleh kaum Iban, Kadazan dan Dusun. Serta sesetengah kaum India. Minuman ini juga dikira arak dan haram diminum.

vii.membeli

Seksyen 19 (1) A.K.J.S. berbunyi :

Mana-mana orang yang, di mana-mana kedai atau mana-mana tempat awam lain, minum apa-apa minuman memabukkan adalah melakukan suatu kesalahan...³⁵

Seksyen 19 (2), A.K.J.S. pula memperuntukkan ;

Mana-mana orang yang membuat, menjual, menawarkan atau mempamerkan untuk jualan, menyimpan atau membeli apa-apa minuman yang memabukkan adalah melakukan suatu kesalahan...³⁶

Peruntukan ini mengenakan hukuman penjara tidak melebihi enam bulan dan denda tidak melebihi seribu ringgit.

**QARINAH JENAYAH MEMINUM ARAK BERDASARKAN AKTA
KETERANGAN MAHKAMAH SYARIAH (WILAYAH-WILAYAH
PERSEKUTUAN) 1997 (AKMSWP)**

Terdapat beberapa seksyen penting dalam Akta Keterangan Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 yang boleh dikaitkan dengan penggunaan qarinah bagi mensabitkan kesalahan meminum arak, antaranya ialah :

i. Keadaan akal, tubuh dan perasaan menjadi qarinah

Semasa menjalankan proses penguatkuasaan, amat penting bagi Pegawai Penguatkuasa Agama (P.P.A) untuk memerhatikan keadaan akal, tubuh serta emosi suspek yang diperiksa. Keadaan tubuh yang terhoyong-hayang, rasa cepat marah dan percakapan yang keterlaluan adalah sebahagian dari kesan arak. Fakta ini dapat dikemukakan di hadapan hakim sebagai Qarinah. Seksyen 14 Akta Keterangan Mahkamah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) memperuntukkan:

Fakta yang menunjukkan kewujudan apa-apa keadaan akal fikiran , seperti niat, pengetahuan, kesucian hati, kecuaiian, kegopohan, niat jahat atau niat baik terhadap mana-mana orang tertentu, atau yang menunjukkan kewujudan apa-apa keadaan tubuh atau perasaan tubuh, ialah qarinah apabila kewujudan apa-apa keadaan akal fikiran atau keadaan tubuh atau perasaan tubuh itu menjadi persoalan atau relevan.

Huraian 1- Sesuatu fakta yang relevan sebagai menunjukkan kewujudan suatu keadaan akal fikiran yang relevan mestilah menunjukkan bahawa keadaan akal fikiran itu wujud bukan pada amnya tetapi berhubungan dengan perkara tertentu yang dipersoalkan.

ii. Keterangan saksi menjadi qarinah

Keterangan saksi yang tak cukup syarat kesaksian boleh didengar di mahkamah. seperti saksi kafir, fasik, tak baligh, atau kanak-kanak. Namun ia tidak boleh dipanggil *shahadah* sekaligus bertukar menjadi qarinah.³⁷

iii. Catatan dalam buku akaun menjadi qarinah

Keterangan bertulis ialah salah satu dari bentuk qarinah. Ia termasuk satu kaedah yang diambil kira di mahkamah. Dalam situasi semasa, penggunaannya begitu ketara. Ia meliputi hampir semua urusan dan transaksi kehidupan. Catatan dalam buku akaun boleh menjadi qarinah, contohnya bila mana; Seorang pembeli minuman memabukkan membeli arak berharga seribu ringgit dari seorang penjual, menggunakan cek sesebuah bank. Cek itu bernombor 000001. Sudah tentu dia akan mengeluarkan resit kepada pembeli dan menulis nombor cek tersebut bersama catatan jenis barang yang dibeli pada resit. Bank pula akan membayar wang kepada akaun penjual, serta menuliskan nombor cek, serta tarikh wang dimasukkan.

iv. Catatan dalam rekod awam

Biasanya, dalam kes minuman memabukkan ini, terdapat catatan tertentu yang membantu. Antaranya, satu buku diari rasmi berwarna hitam, seperti buku yang digunakan oleh Polis Diraja Malaysia (PDRM). Lazimnya buku ini mempunyai nombor siri dan dicetak oleh percetakan rasmi yang dilantik. Pengagihan buku ini adalah terhad. Setiap pegawai yang mengambil akan dicatatkan nama dan tarikh pengambilan. Ada juga satu fail khusus yang dinamakan fail kes. Segala catatan rasmi yang dibuat oleh Pegawai Penguatkuasa Agama difailkan di situ. Ianya termasuk rakaman percakapan, gambar berkaitan, keputusan alat penguji alkohol dan lain-lain.

v. Peta, pelan dan carta

Salah satu dokumen penting yang perlu ada dalam setiap fail kes untuk dibawa ke mahkamah ialah plan. Biasanya ada dua plan yang disediakan. Pertamanya, plan menggambarkan premis berlakunya kes. Kedua, plan menunjukkan kedudukan suspek. Dalam kes-kes tertentu, ada juga tiga lakaran plan dibuat, terutamanya sekiranya melibatkan peminum arak yang berkumpul dan berasingan bilik. Langkah ini dibuat berdasarkan arahan dari ketua Pendakwa Syarie yang berpendapat plan ini amat penting sebagai qarinah di Mahkamah.

vi. Pernyataan percakapan, dokumen buku, siri surat atau kertas

Di Bahagian Penguatkuasa Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan dan kebanyakan Jabatan Agama yang lain, setiap pernyataan percakapan ditulis dan disaksikan oleh dua orang yang lain. Manakala setiap dokumen seperti surat panggilan pesalah, buku diari siasatan dan sebagainya, dituliskan nombor sirinya.

vii. Pendapat pakar

Seksyen 33 A.K.M.S.W.P. memperuntukkan bahawa pendapat pakar juga boleh menjadi qarinah, terutama dalam perkara berkaitan :

- i. Undang-undang Negara Asing;
- ii. mengenai sains;
- iii. mengenai seni;
- iv. tentang identiti;
- v. ketulinan tulisan tangan;
- vi. cop jari; dan

vii. penentuan nasab.

Dua orang pakar atau lebih hendaklah dipanggil untuk memberikan keterangan jika boleh tetapi jika tidak terdapat dua orang pakar, maka keterangan, maka keterangan seorang pakar adalah memadai. Jika dua orang pakar memberikan keterangan memberikan pendapat yang berlainan maka pakar yang ketiga hendaklah dipanggil memberikan keterangan.

Sebagai contoh bagaimana peruntukan ini boleh terpakai dalam kes menjual atau membeli minuman memabukkan dapat dilihat dalam hal menulis tangan resit jual beli minuman tersebut. Seksyen 33 A.K.M.S.W. P. memberikan misalan :

Soalnya ialah sama ada suatu dokumen tertentu ditulis oleh A. Suatu dokumen lain dikemukakan yang dibuktikan atau diakui telah ditulis oleh A. Pendapat pakar atas soal sama ada kedua-dua dokumen ditulis oleh orang yang sama ialah atau orang yang berlainan ialah Qarinah.

Dalam kes minuman memabukkan, pakar yang selalu bersama-sama dengan Bahagian Penguatkuasa Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan ialah Pegawai Pakar di Jabatan Kimia Malaysia. Mereka cukup berkemahiran dalam bidang mengenalpasti jenis arak serta kandungan alkohol di dalamnya. Berlaku juga kes yang mana mereka dipanggil hadir memberikan keterangan di Mahkamah.

ALAT PENGESAN ALKOHOL YANG DIGUNAKAN UNTUK TUJUAN PENGUATKUASAAN

Alat pengesan alkohol yang lazimnya digunakan untuk tujuan penguatkuasaan ialah dari jenis *model FC20 Kit dan FC20 Profesional Alkohol Tester*. Ia mempunyai saiz 2.6 x 5 x 1.25 inci serta seberat 255gm. Penguji alkohol ini menggunakan 4 biji bateri bersaiz AA yang boleh digunakan sehingga 8000 kali ujikaji per bateri. Penguji jenis ini boleh juga disambungkan terus kepada sumber elektrik. Peralatan Pengesan Alkohol merupakan satu instrumen saintifik yang amat sensitif dengan menggunakan peralatan teknologi komputer semi konduktor, untuk menukar kandungan alkohol dalam mulut menjadi kadar *Breath Alcohol Contain*, (B.A.C.) atau kadangkala disebut juga *Blood Alcohol Concentration* dalam beberapa saat sahaja. Kaedah ini menggunakan teknik ukuran kimia biologi bagi mengukur kandungan alkohol dalam darah.

Bagi menggunakan peralatan ini, ia perlu diaktifkan dengan membuka suis buka tutup bagi melengkapkan fungsi elektrik peralatan tersebut. Setelah itu satu tiup atau *straw* pakai buang dipasang. Orang yang ingin diperiksa hanya perlu meniupkan nafas melalui corong tersebut. Suspek dinasihatkan meniup dengan agak kuat dan menghembuskan nafas dari bahagian dalam dada mereka. Alat Pengesan Alkohol tersebut akan bertindakbalas dalam masa kurang dari lima saat sekiranya keputusan adalah negatif. Negatif merujuk kepada MEMS yang tiada kesan alkohol. Sekiranya peralatan tersebut menunjukkan keputusan negatif, ia terus boleh digunakan semula tanpa ada tempoh masa menunggu. Sekiranya ada MEMS atau ada kandungan alkohol, peralatan tersebut akan bertindakbalas dalam masa kurang dari sepuluh saat. Keputusan akan menunjukkan tanda positif. Untuk digunakan semula ia mengambil masa selama lebih kurang 30 saat.

Peralatan ini akan menunjukkan tahap bacaan dari 0.000 BAC sehingga 0.600 BAC. Angka 0.000 BAC menunjukkan keputusan negatif. Manakala angka 0.001 BAC ke atas menunjukkan positif. Lazimnya tahap bacaan 0.08 BAC ke atas merupakan tahap mabuk. Manakala pada sesetengah keadaan ia naik sehingga 0.10 BAC ke atas. Ini bergantung kepada keadaan fizikal, mental dan tabiat seseorang. Orang dewasa, berbadan besar dan lazim meminum arak akan membunyai tahap mabuk yang lebih tinggi. Berbanding dengan kanak-kanak, orang berbadan kurus dan jarang meminum minuman keras. Ada sesetengah negara meletakkan tahap 0.08 BAC, sebagai tahap salah di sisi undang-undang sekiranya seseorang memandu kenderaan, manakala sesetengah negara lain pula meletakkan tahap 0.10 BAC sebagai tahap salah memandu kenderaan (rujuk kepada JPJ dan PDRM).

PERANAN BAHAGIAN PENGUATKUASA JABATAN AGAMA ISLAM WILAYAH PERSEKUTUAN

Bagi menjalankan penguatkuasaan pencegahan minuman keras, arahan dan prosedur tertentu perlu diikuti. Perancangan rapi, risikan, kerjasama dan bantuan dari agensi penguatkuasaan lain juga amat perlu supaya tindakan berjalan lancar, selamat dan mematuhi undang-undang yang sedia ada.

Maklumat Awam

Akta Prosedur Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997 (A.P.J.S), seksyen 9, memperuntukkan bahawa orang awam hendaklah memberikan maklumat kepada P.P.A tentang perlakuan jenayah yang mereka nampak. Sebagai contoh :

Sekiranya seseorang melihat sebuah kedai milik seorang muslim menjual wain, maka menjadi kewajibannya untuk melaporkan kepada Pegawai Penguatkuasa Agama.

Seksyen 9 A.P.J.S memperuntukkan :

Tiap-tiap orang yang mengetahui pelakuan atau niat mana-mana orang lain untuk melakukan apa-apa kesalahan hendaklah dengan serta-merta memberikan maklumat kepada Pegawai Penguatkuasa Agama atau Pegawai Polis yang terdekat tentang perlakuan itu.

Manakala Pegawai Penguatkuasa Agama mula berkewajiban mengambil satu tindakan wajar ke atas laporan tersebut. Tindakan pertama ialah mendokumentasikan laporan tersebut berbentuk tulisan dan membacakan tulisan itu kepada pemberi maklumat. Seksyen 54 (1), A.P.J.S. memperuntukkan :

Tiap-tiap maklumat berhubung dengan perlakuan sesuatu kesalahan, jika diberikan secara lisan kepada seseorang P.P.A. hendaklah diubah ke dalam bentuk bertulis olehnya atau di bawah arahnya dan hendaklah dibacakan kepada pemberi maklumat itu.

Tiap-tiap maklumat itu hendaklah diisi dalam borang 5 dan disimpan. Mengikut amalan, lazimnya borang tersebut akan disimpan di dalam sebuah fail sulit dan diberikan nombor sirinya. Seterusnya fail itu disimpan di dalam sebuah bilik yang selamat. Borang serta fail itu adalah merupakan qarinah bagi kes ini.

Seksyen 54 (2), A.P.J.S. memperuntukkan :

(2)Tiap-tiap maklumat itu hendaklah dicatatkan ke dalam borang 5 Jadual yang hendaklah disimpan oleh pegawai itu, yang hendaklah menyatakan dalam catatan itu tarikh dan waktu maklumat itu telah diberikan, dan samada diberikan secara bertulis atau diubah ke dalam bentuk bertulis sebagaimana yang diperuntukan dalam subseksyen (1) hendaklah ditandatangani oleh pemberi maklumat itu.

Tindakan atas maklumat kesalahan boleh tangkap

Sebarang bentuk kesalahan Jenayah Syariah berkaitan minuman memabukkan adalah dikategorikan sebagai kesalahan boleh tangkap. Oleh itu P.P.A. mempunyai bidanguasa khas untuk menjalankan tugasannya. P.P.A. boleh bertindak sama ada melalui maklumat yang diterima atau dia sendiri mengesyaki berlakunya kesalahan tersebut. Ada dua peringkat tindakan yang perlu dilakukan, iaitu :

- i. Tindakan pertama ialah P.P.A. perlu, dengan serta merta menghantar satu laporan kepada Ketua Pendakwa Syarie, kecuali dalam kes Ketua Pendakwa Syarie mengeluarkan satu arahan bahawa laporan tidak perlu diberikan kepadanya. Laporan ini bolehlah secara bertulis atau secara lisan.
- ii. Tindakan kedua ialah P.P.A. sendiri atau dia mengarahkan orang lain untuk pergi ke tempat kesalahan itu bagi menjalankan siasatan di tempat kesalahan itu dilakukan.
- iii. Tindakan ketiga ialah mengambil langkah-langkah perlu, seperti membuat tangkapan atau mengumpulkan bahan kes.

Seksyen 57 (1) A.P.J.S. memperuntukkan :

- (1) Jika daripada maklumat yang diterima atau selainnya seseorang Pegawai Penguatkuasa Agama mempunyai sebab untuk mengesyaki perlakuan sesuatu kesalahan boleh tangkap maka ia hendaklah, melainkan jika kesalahan itu adalah daripada jenis yang diarahkan oleh Ketua Pendakwa Syarie tidak perlu melaporkan kepadanya, dengan serta merta menghantar satu laporan mengenai maklumat itu kepada Ketua Pendakwa Syarie, dan hendaklah pergi sendiri atau hendaklah mempertanggungjawabkan seorang daripada pegawai bawahannya pergi ke tempat kesalahan itu dilakukan untuk menyasiat fakta-fakta

dan hal keadaan kes itu dan untuk mengambil apa-apa langkah yang perlu bagi penemuan pesalah itu;

Dalam beberapa situasi P.P.A. tidak perlu pergi ke tempat kejadian atau tidak perlu mengarahkan orang lain ke tempat kejadian. Keadaan ini berlaku dalam dua situasi;

- i. Pertama bila mana kes itu tidak berat; dan
- ii. Keduanya P.P.A. yang menerima maklumat tiada alasan yang mencukupi untuk bertindak atau membuat tindakan lanjut.

Seksyen 54 (2) A.P.J.S. memperuntukkan :

- (a) apabila apa-apa maklumat tentang pelakuan mana-mana kesalahan sedemikian diberikan terhadap mana-mana orang yang disebut namanya dan jenis kes itu tidak berat, Pegawai Penguatkuasa Agama yang menerima maklumat itu tidak perlu pergi sendiri atau mempertanggungjawabkan seorang pegawai bawahan untuk membuat siasatan di tempat kesalahan itu dilakukan;
- (b) jika didapati oleh Pegawai Penguatkuasa Agama yang menerima maklumat itu bahawa tiada alasan yang mencukupi untuk bertindak atau bertindak selanjutnya dalam perkara itu, maka dia tidaklah boleh berbuat demikian.

Dalam situasi ini, P.P.A. perlu membuat satu laporan yang menyatakan sebab-sebab dia tidak perlu bertindak ke atas laporan tersebut. Dari segi amalannya, P.P.A. akan membuat laporan ini di dalam fail maklumat sebagai satu sisipan nota. Risikan amat penting dilaksanakan terutamanya dalam situasi kes yang tidak jelas samaada melalui maklumat awam atau tidak. Dalam keadaan observasi dari P.P.A. terhadap perlakuan jenayah minuman memabukkan ini juga boleh dibuat risikan bagi mendapatkan maklumat awal. Risikan ini amat penting terutama dalam kes keterlibatan orang Islam dalam industri arak atau perdagangan arak.

Tangkapan suspek minuman memabukkan

Setelah menerima maklumat atau dalam keadaan jenayah depan mata atau setelah ada qarinah yang mendatangkan syak bahawa berlakunya mana-mana jenayah berkaitan minuman memabukkan, P.P.A. atau Pihak Polis mempunyai kuasa untuk menangkap pesalah yang berkaitan. Dalam ketiga-tiga situasi tersebut, pegawai berkenaan ini, mempunyai kuasa untuk menangkap suspek kes tanpa waran. Sekiranya wajar, pemeriksaan pernafasan bagi memastikan suspek meminum arak boleh dilakukan. Seksyen 19 (a),(b) dan (c), A.P.J.S., memperuntukkan :

Tanpa menjejaskan peruntukan mana-mana undang-undang bertulis lain, mana-mana Pegawai Penguatkuasa Agama, Pegawai Polis atau Pegawai Masjid boleh, tanpa perintah daripada hakim dan tanpa waran, menangkap –

- (a) mana-mana orang yang kena mengena dengan apa-apa kesalahan boleh tangkap di dalam Wilayah-wilayah Persekutuan atau terhadapnya suatu aduan yang munasabah telah dibuat atau maklumat yang boleh dipercayai telah diterima atau syak yang munasabah wujud bahawa dia telah kena-mengena sedemikian;
- (b) mana-mana orang yang telah melakukan atau cuba melakukan dihadapannya apa-apa kesalahan yang melibatkan pecah keamanan;
- (c) mana-mana orang yang terhadapnya waran yang telah dikeluarkan di bawah akta ini masih berkuatkuasa, walaupun waran itu tidak ada dalam miliknya.

Dalam sesetengah keadaan P.P.A. juga mempunyai kuasa untuk memanggil suspek hadir ke Bahagian Penguatkuasaan untuk diambil keterangan sebagai melengkapkan prosedur siasatan. memandangkan suspek sendiri dikategorikan sebagai orang yang mengetahui. Sekiranya mereka enggan hadir, waran tangkap bolehlah dikeluarkan. Seksyen 59 (1) dan (2), A.P.J.S. memperuntukkan :

- (1) Seseorang Pegawai Penguatkuasa Agama yang membuat sesuatu penyiasatan di bawah bab ini boleh, melalui perintah bertulis, mengkehendaki supaya hadir di hadapannya mana-mana orang yang berada di Wilayah-wilayah Persekutuan di mana dia sedang membuat suatu penyiasatan yang, daripada maklumat yang diberi atau selainnya didapati mengetahui hal keadaan kes itu, dan orang itu hendaklah hadir sebagaimana yang dikehendaki sedemikian.
- (2) Jika mana-mana orang itu enggan hadir sebagaimana dikehendaki sedemikian, Pegawai Penguatkuasa Agama itu boleh melaporkan keengganan itu kepada seorang Hakim yang boleh sesudah itu mengikut budi bicaranya mengeluarkan waran untuk memastikan kehadiran orang itu sebagaimana yang dikehendaki oleh Pegawai Penguatkuasa Agama.

Sekiranya wajar, pemeriksaan pernafasan bagi memastikan suspek meminum arak boleh dilakukan. Namun kejadian seperti ini jarang berlaku dalam kes minuman memabukkan kerana kandungan alkohol tidak dapat kesan selepas 24 jam. Cara penangkapan adalah sama ada dengan cara menyentuh atau mengurung tubuh orang hendak ditangkap itu, melainkan orang itu menyerah diri samada dengan perkataan atau perbuatan. Seksyen 10 (1) A.P.J.S. memperuntukkan :

- (1) Dalam membuat suatu penangkapan Pegawai Penguatkuasa Agama, Pegawai Polis atau orang lain yang membuat penangkapan itu

hendaklah sebenarnya menyentuh atau mengurung tubuh orang yang hendak orang yang hendak ditangkap itu, melainkan jika orang itu menyerah diri samada dengan perkataan atau perbuatan.

Namun dalam amalannya P.P.A. memegang suspek kerana dalam kes minuman keras ini ramai yang cuba melarikan diri, mabuk atau berpura-pura menyerah diri. Seksyen 10 (2), A.P.J.S. memperuntukkan :

- (2) Jika orang itu dengan menggunakan kekerasan menentang usaha untuk menangkapnya atau cuba mengelakkan penangkapan itu, pegawai atau orang lain itu bolehlah menggunakan segala langkah yang perlu untuk melaksanakan penangkapan itu.

Dalam situasi hari ini, P.P.A. lazimnya menggunakan gari bagi menangkap pesalah minuman keras yang cuba melarikan diri, mabuk atau melawan P.P.A.. Dalam perkara menggunakan gari ini, timbul isu samaada P.P.A boleh menggunakan gari atau tidak. Namun, keadaan meruntun P.P.A. menggunakan gari. Pihak- pihak yang berautoriti dari segi undang-undang di JAWI menafsirkan peruntukan seksyen 10 (2), pada klausa yang berbunyi, " bolehlah menggunakan segala langkah yang perlu untuk melaksanakan penangkapan itu" termasuk menggunakan gari, tali atau seumpamanya. Namun peruntukan ini tidak memberikan imuniti kepada P.P.A., atau mana-mana orang yang menyebabkan kematian memandangkan nyawa pesalah dikira lebih bernilai daripada kesalahan yang dilakukan. Seksyen 54 (2) A.P.J.S. memperuntukkan :

- (3) Tiada apa-apa jua dalam seksyen ini, memberikan hak untuk menyebabkan kematian mana-mana orang.

Tangkapan amat penting dalam penguatkuasaan kerana ia memberi kuasa pemeriksaan, siasatan, rakaman percakapan dan apa-apa yang wajar bagi mengumpulkan bukti, fakta atau qarinah berkaitan. Dalam kes seumpama ini barang yang menjadi qarinah penting yang lazim disita atau diambil ialah :

- i. Gelas;
- ii. Botol arak;
- iii. Bil;
- iv. Minuman arak;
- v. Gambar mereka;
- vi. Plan lakar; dan
- vii. Wang baki yang digunakan dalam jual beli.

Barang yang disita tersebut akan disimpan di bilik barang kes di Bahagian Penguatkuasa JAWI. Bilik tersebut diselia oleh ketua kerani Bahagian Penguatkuasa JAWI dalam keadaan sentiasa berkunci. Kuasa menyita barang kes ini diberikan kepada P.P.A. dan seksyen 15 A.P.J.S. memperuntukkan ;

Pegawai Penguatkuasa Agama atau pegawai polis yang membuat penangkapan itu boleh memeriksa orang itu dan menyita segala barang yang dijumpai padanya...

PEMERIKSAAN DAN UJIAN ALKOHOL

Setelah ditangkap, bagi menjalankan pemeriksaan atau ujian alat pengesan alkohol, P.P.A atau pegawai polis diberikan kuasa untuk memeriksa mereka. Ada juga kes di mana P.P.A memohon Ahli Kimia Jabatan Kimia Malaysia memeriksa suspek. Seksyen 15 A.P.J.S. memperuntukkan :

Pegawai Penguatkuasa Agama atau pegawai polis yang membuat penangkapan itu boleh memeriksa orang itu...

i. Ujian alkohol di JAWI

Autoriti inilah yang digunakan untuk mengendalikan tahanan, memeriksa mereka, mengumpul qarinah seterusnya menguji pernafasan mereka. Dua pendekatan digunakan bagi menguji pernafasan melalui alat pengesan alkohol ini. Pendekatan pertama ialah menguji mereka di tempat di mana mereka ditangkap. Biasanya di kelab malam, pub, disko, dangdut atau premis minuman keras. Cara ini lazimnya jarang digunakan kerana suasana tempat tersebut tidak mengizinkan. Tambahan pula berlaku percampuran dengan orang bukan Islam. Majoriti besar dari pengunjung tempat tersebut ialah bukan Islam dengan nisbah 10-20 % muslim berbanding 90-80 % non muslim. Keadaan itu boleh menimbulkan suasana yang kelam kabut dan kadangkala bukan sahaja mengaibkan orang Islam itu sendiri, tetapi juga mereka yang ada bersama tetapi tidak meminumnya, contohnya anggota perisikan polis, tentera, wartawan atau seumpamanya.

Pendekatan kedua adalah, menangkap mereka dan dibawa ke bilik tahanan sementara di Pejabat Penguatkuasa. Mereka kemudiannya akan diperiksa dan dibuat ujian di sana. Cara ini dilihat lebih sesuai dan selamat kerana sebab-sebab yang disebutkan. Tambahan pula kerap kali melibatkan ramai yang terpaksa diperiksa, dalam sesetengah operasi melibatkan sehingga 70 orang serentak.

Peralatan mengesan alkohol ini disimpan dalam bilik selamat yang berkunci dan tidak dibenarkan mana-mana orang mengaksesnya. Bagi menjalankan ujian pernafasan menggunakan alat pengesan alkohol ini, lazimnya alat pengesan alkohol akan diperiksa keadaannya. Bateri lama akan ditukar. Peralatan seperti *straw* akan disediakan terlebih dahulu. *Straw* tersebut biasanya dibungkus rapi satu persatu oleh satu plastik kecil. Mana-mana *straw* yang didapati telah tercabut pembungkusnya atau disyaki telah digunakan akan dibuang kerana disyaki menimbulkan keraguan⁶¹. Sekiranya peralatan tersebut tidak dapat berfungsi dengan sewajarnya ia akan dihantar untuk diperelokkan. Satu pusat pembaikan khas telah disediakan.

Alat penguji alkohol ini dikendalikan oleh kakitangan yang mahir menggunakannya. Mereka diberikan latihan yang wajar tentang cara mengendalikan peralatan tersebut. Kursus lazimnya diberikan oleh syarikat pengedar peralatan ini. Agensi agama seperti Institut Kefahaman Islam Malaysia, Institut Latihan Islam Malaysia, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia dan jabatan agama negeri juga menganjurkan kursus seumpama ini. Kemahiran ini menjadikan mereka hampir atau sememangnya pakar dalam menggunakan peralatan tersebut. Biasanya Pegawai Penguatkuasa Agama dalam kategori Penolong Pengarah dilatih menjadi pakar dalam bidang ini. Mereka pula melatih Pegawai berpangkat lain untuk mengendalikan peralatan tersebut.

Semasa ujian, tahanan akan dipanggil seorang demi seorang berdasarkan nama daripada kad pengenalan atau pasport suspek. Setiap suspek akan diminta menghembuskan nafas mereka melalui corong *straw* yang disediakan. Hembusan perlu dibuat dengan agak kuat dan bertenaga. Nafas yang dihela mesti dari bahagian dada. Suspek dinasihatkan meniup dengan agak kuat dan menghembuskan nafas dari bahagian dalam dada mereka⁶⁴. Sekiranya hembusan tidak cukup kuat, alat pengesan alkohol akan berbunyi dengan nada “beep” panjang menandakan ada kesilapan dalam pengendalian. Suspek perlu mengulangi hembusan nafas sehingga berjaya. Lazimnya hembusan nafas yang dihela tersebut perlu dalam jangka masa 3 – 4 saat. Ini bagi tujuan mengaktifkan sistem sel bahan bakar atau *Fuel cell* dalam alat pengesan alkohol bagi menghasilkan arus letrik. Keputusan akan ditunjukkan pada skrin dalam masa tidak lebih dari empat saat. Kemudian peralatan tersebut secara automatik mencetak keputusan yang telah ditunjukkan pada skrin. Pegawai bertugas akan memeriksa keputusan tersebut samaada negatif atau positif alkohol. Tahanan yang mendapat keputusan negatif akan diasingkan untuk dibebaskan atau untuk diteliti bagi kes lain yang berkaitan seperti membeli, menjual, bersyubahat atau menyebabkan berlakunya kes. *Straw* yang telah digunakan akan dibuang dan tidak dipakai lagi. Ini bagi mengelakkan rasa jijik orang yang diuji, selain dikhuatiri menimbulkan keraguan terhadap keputusan ujian. Dalam sesetengah keadaan ia akan dimasukkan ke dalam sampul dan disertakan dalam fail kes sebagai satu qarinah kes. Kertas keputusan ujian dicetak menggunakan kertas pendua. Oleh itu salinan tercetak sebanyak dua cetakan yang akan dituliskan nama dan no kad pengenalan suspek.

Langkah ini amat perlu bagi menjaga kesahihan keputusan tersebut dan supaya tidak berlaku pertukaran antara seorang suspek dengan suspek yang lain. Suspek juga akan ditunjukkan kertas keputusan tersebut, bertujuan untuk memberi peluang mereka memeriksa keputusan yang diperolehi. Kemudian, setelah periksa oleh mereka, pegawai bertugas akan menerangkan bacaan keputusan BAC serta ia menunjukkan positif atau negatif. Seterusnya mereka diarahkan menandatangani keputusan tersebut sebagai tanda itu adalah keputusan ujian ke atas mereka.

Dalam kes *Mohammad Sulasi Bin Mohamad dan Johari Bin Talib*, rujukan fail UPK:290-1/2002, bertarikh 1/2/2002, ujian pernafasan bagi mengesan alkohol telah dibuat ke atas suspek. BAC atau kandungan alkohol dalam pernafasan ialah sebanyak 30mg/100ml bagi Mohd Sulasi b. Mohamad. Manakala keputusan ujian alkohol bagi Johari b. Talib ialah BAC, 09mg/100ml. Kedua-dua suspek ditahan di Seri Mutiara Dangdut, Jln. Raja Laut Kuala Lumpur⁶⁵. Barang kes bagi suspek pertama ialah segelas arak jenis Carlsberg yang berada di atas meja nombor 14 di hadapan suspek. Manakala bagi supek kedua pula ialah dua botol arak jenis Guinness Stout di atas meja yang sama. Manakala dalam keterangan bertulis yang dibuat oleh kedua-dua suspek mereka telah mengaku bahawa mereka meminum minuman memabukkan dari jenis tersebut.

Mengikut amalan biasanya P.P.A tidak melupakan kaedah pengecaman bau arak secara tradisional, iaitu dengan cara mengarahkan suspek bercakap berhampiran pegawai atau mengarahkan mereka menghembuskan pernafasan kepada PPA. Sekiranya mulut mereka berbau arak, P.P.A bertugas akan mencatatkan satu nota dalam dairi siasatan dan fail kes penguatkuasa, bahawa semasa diperiksa mulut suspek berbau arak. Satu bentuk qarinah secara tradisional dapat dikumpul. Namun cara ini memberi peluang kepada suspek membuat helah. Cara pertama, mereka cuba

merokok bagi mengelirukan bau alkohol dan bau arak. Kedua, mereka memakan sejenis gula-gula seperti hacks dan sebagainya. Ketiganya, mereka membanyakkan makan dan minum benda yang lain seperti nasi atau sebagainya. Dalihan ini dibuat bukan di hadapan P.P.A sahaja tetapi di bawa kehadapan hakim. Dalihan seperti ini pernah didengar dalam kes *Pendakwa Syarie Kelantan v. Yusnady Josan dan seorang lagi*. Namun ini hanya cubaan mengelirukan sahaja. Bau arak tetap tidak akan hilang kerana perbuatan tersebut tidak dapat menahan proses yang dilakukan oleh limpa untuk menukarkan alkohol kepada udara dalam proses metabolisma badan.

Keputusan ujian bersama aduan tersebut akan dimasukkan ke dalam fail kes penguatkuasa dan seterusnya akan diserahkan kepada pegawai penyiasat untuk diteliti dan dilakukan siasatan lanjut. Keputusan ujian alat pengesan alkohol tersebut akan ditandakan sebagai exhibit tertentu, bagi membezakan qarinah ini dengan qarinah yang lain. Setiap qarinah dinamakan dengan satu nombor. Sebagai contoh, gelas arak ditanda sebagai exhibit 1, botol arak sebagai exhibit 2, resit membeli arak sebagai exhibit 3, cecair arak sebagai exhibit 4, gambar premis arak sebagai exhibit 5, negatif gambar sebagai exhibit 6, plan premis sebagai exhibit 7, maklumat awam sebagai exhibit 8, surat arahan operasi pencegahan minuman memabukkan sebagai exhibit 9, aduan kepada Hakim exhibit 9 dan keputusan ujian pernafasan menggunakan alat pengesan alkohol sebagai exhibit 10. Susunan menomborkan exhibit ini bolehlah berubah-ubah mengikut budi bicara pegawai penyiasat. Kadangkala Pendakwa Syarie yang menomborkan segala macam exhibit tersebut.

ii. Ujian oleh ahli kimia Jabatan Kimia Malaysia

Satu lagi bentuk ujian alkohol yang dilakukan adalah mengenal pasti sama ada bahan kes yang dirampas itu arak atau tidak. Sudah menjadi kelaziman arak yang berada atas meja yang diminum atau dibeli akan disita sebagai bahan bukti. Sampel ini kadangkala diuji, terutama bagi kes selain dari tuduhan minum. Kelazimannya Bahagian Penguatkuasa JAWI akan menghantar sampel tersebut ke Jabatan Kimia Malaysia untuk dianalisa adakah ia arak atau tidak. Jabatan Kimia melalui kepakarannya dapat menentukan jenis arak dan peratusan alkohol yang ada dalam sampel tersebut. Dalam tuduhan minum minuman memabukkan, ujikaji pernafasan bagi mengesan alkohol sudah mencukupi dan meyakinkan memandangkan adalah mustahil alkohol itu berada dalam tubuh badan dan pernafasan suspek kecuali dengan perbuatan meminumnya. Sampel tersebut akan dibungkus rapi. Kemudian dipaterikan dengan pateri rasmi Bahagian Penguatkuasa JAWI. Sampel tersebut tidak boleh dibuka sebarang kecuali oleh ahli kimia. Dalam tempoh masa secepat mungkin sampel tersebut akan diserahkan kepada Jabatan Kimia Malaysia (JKM). Sebagai tanda penerimaan, Jabatan Kimia Malaysia akan mengeluarkan satu suratakuan penerimaan. Dalam tempoh 7 – 14 hari biasanya ujian siap dijalankan. Cecair atau minuman yang dihantar akan dapat dikenal pasti adakah ia arak atau tidak melalui kandungan alkohol di dalamnya.

Terdapat juga kes di mana PPA menggunakan kaedah analisis darah suspek. Suspek akan dihantar ke Hospital Kerajaan untuk diambil darah. Darah tersebut akan diletakkan dalam tiup tertutup dan dibungkus rapi, kemudian dipaterikan oleh Hospital yang mengambil sampel darah. Sampel darah tersebut kemudiannya akan dihantar ke JKM untuk dianalisa. Proses ini berlaku dengan rapi dan terkawal dari sebarang unsur penipuan.

Dalam kes *Zainab Bt.Hamat*, rujukan fail UPK: 789/2000, bertarikh 13 Ogos 2000, ujian sampel darah telah dibuat terhadap suspek. Proses seumpama dihuraikan sebelumnya telah dibuat. Laporan dari JKM diperolehi. Maimunah Yeop Kamaruddin, seorang ahli kimia, melaporkan;

Saya Maimunah Yeop Kamaruddin, ahli Kimia dalam Perkhidmatan Kerajaan Malaysia dengan ini memperakui bahawa pada pukul 1612 pada 14/08/2000 telah diserahkan kepada saya oleh PPA En Mohd Rosdan Bin Abd Samad satu sampel yang bertanda "X" dan bermeteri "Hospital Besar Kuala Lumpur" Saya telah memeriksa sampel "X" yang diserahkan dan mendapati di dalamnya spesimen darah. Setelah dianalisis, saya tidak dapati etil alkohol di dalam spesimen tersebut.

Setelah diperiksa exhibit itu telah dimeteri "JABATAN KIMIA PETALING JAYA 2". Seterusnya diserahkan balik kepada PPA bertanggungjawab dua belas hari kemudian. Dengan keputusan tersebut fail tersebut telah ditutup pada 6/10/2000. Tambahan pula PPA yang menangkap tidak menyebutkan nama-nama saksi yang ada bersama semasa pemeriksaan dan tangkapan dibuat.

Salah satu faktor alkohol tidak dapat dikesan dalam sampel darah suspek ialah faktor kelewatan ujian darah. Suspek ditangkap pada jam 4.00 pagi pada 13/08/06. Dia dibawa ke Jabatan Kecemasan Hospital Kuala Lumpur pada jam lebih kurang 200 petang. Kemudian keesokan hari pada 14/08/06, jam lebih kurang 4.12 petang baru dihantar ke Jabatan Kimia Malaysia. Sudah tentu kerja menganalisa tidak dapat dilakukan pada hari berkenaan. Ia telah ditangguhkan kepada keesokan hari iaitu pada 15/08/06. Kelewatan ujikaji ini menyebabkan kandungan alkohol dalam darah hilang. Sebab itulah keputusan yang didapati suspek negatif ujian alcohol.

iii. Ujian oleh Pihak PDRM

Terdapat juga kes-kes di mana pihak polis melalui kuasanya menangkap dan membuat ujian ke atas peminum arak. Seterusnya mereka menyerahkan suspek tersebut ke Bahagian Penguatkuasa JAWI. Pihak polis biasanya mengambil tindakan undang-undang kepada pesalah trafik yang mabuk. Operasi dijalankan bagi menguatkuasakan seksyen 45 B(2) APJ.1987. Mereka tiada peruntukan undang-undang untuk mengheret peminum arak yang tidak mabuk ke mahkamah. Mereka menggunakan teknik yang sama dengan Penguatkuasa JAWI. cuma bezanya ia bertujuan menyaman mereka yang mabuk. Perbezaan teknik pula mereka lazimnya menguji tertuduh ditempat pemeriksaan semasa sekatan jalanraya atau seumpamanya. Jenis alat pengesan alkohol yang digunakan ialah Lion Alcometer ABA bernombor siri 35380. Satu kelemahan peralatan jenis ini ialah ia perlu digunakan 20 minit selepas seseorang makan atau minum.

Dalam kes *Kamaruzzaman Bin Safar*, rujukan fail UPK 437/2005, bertarikh 9/04/05, pada jam 3.30 pagi PDRM telah melakukan operasi, suspek melarikan diri dari sekatan polis. Akhirnya dia ditangkap dan dibawa ke Balai Polis Dang Wangi. Seterusnya telah diperiksa dan keputusan ujian adalah positif alkohol. Keputusan ujian tidak mencapai tahap mabuk. Keputusan bagi suspek pertama ialah EBA positif 54 mg % dan Suspek kedua ialah EBA positif 52 mg%. Kes ini telah dipanjangkan

kepada Bahagian Penguatkuasa JAWI. Bahagian Penguatkuasa JAWI telah mengambil tindakan meneruskan siasatan. Pegawai Penyiasat, Ketua Pegawai Penyiasat, Ketua Penguatkuasa Agama dan Ketua Pendakwa Syarie mencadangkan kes didakwa.

Berdasarkan analisa kes yang dibuat arak dari jenis Guinness Stout menjadi kegemaran peminum Islam, keduanya, Carlsberg, ketiga, Tiger Beer dan keempatnya, wiski. Mungkin ini kerana arak jenis-jenis tersebut mudah diperolehi dan agak murah.

ANALISA KES

Daripada kes yang diambil tindakan oleh Bahagian Penguatkuasaan tersebut, semua kes telah dipanjangkan ke Bahagian Pendakwaan. Sebanyak 22 kes telah dibawa ke mahkamah. Secara terperinci pada tahun 2001 tiada kes minuman memabukkan dibawa ke mahkamah. Pada tahun 2002, sebanyak 5 dari 10 kes telah selesai pada tahun itu juga. Pada tahun 2003, sebanyak 3 kes dibawa ke mahkamah. Pada tahun itu juga, 9 kes berjaya diselesaikan, termasuk kes yang dibawa pada tahun sebelumnya. Pada tahun 2004 sebanyak 4 kes dibawa ke mahkamah dan hanya satu kes diselesaikan. Manakala pada tahun 2005 pula, sebanyak 5 kes dibawa ke mahkamah. Dari jumlah itu satu kes berjaya diselesaikan. Sebanyak 16 kes telah selesai diputuskan oleh Mahkamah Syariah Wilayah Persekutuan dalam tempoh tersebut. Sebanyak 6 kes lagi berada di peringkat prosiding mahkamah. Kesemua kes tersebut didakwa di bawah seksyen 19 A.K.J.S., iaitu minum minuman memabukkan. Keseluruhan kes ini menggunakan keputusan yang didapati dari alat pengesan alkohol sebagai salah satu bahan bukti.

KESIMPULAN

Berdasarkan kajian, terbukti bahawa alat pengesan alkohol boleh memainkan peranan penting dalam membantu usaha penguatkuasaan khususnya dalam mencegah berlakunya kesalahan jenayah Syariah berkaitan minuman memabukkan. Ini sekaligus membantu penguatkuasa dan pendakwa membuktikan kes di Mahkamah Syariah. Mahkamah Syariah unumnya menerima keputusan ujian alat pengesan alkohol sebagai salah satu bahan bukti dalam kes jenayah meminum minuman memabukkan. Malah ini ditegaskan oleh Y.A.A. Datuk Syeikh Ghazali bin Haji Abdul Rahman, Ketua Pengarah Jabatan Kehakiman Syariah Malaysia, yang menyatakan bagaimana sumbangan khidmat pakar dalam pelbagai bidang termasuk pakar dalam kes penggunaan alat pengesan alkohol telah dapat menyelesaikan kes di mahkamah. Walau bagaimanapun tidak dinafikan qarinah-qarinah lain seperti gelas minuman, keadaan mabuk dan resit pembelian juga kadang-kadang memainkan peranan untuk mensabitkan jenayah ini. Kerap kali juga jenayah ini disabitkan dengan pengakuan yang dibuat oleh tertuduh sendiri.

Dr. Amir Husin Mohd Nor
Jabatan Syariah
Fakulti Pengajian Islam
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi
Selangor
dhmn@ukm.my

Nik Azlan Bin Nik Man
JAIS Syariah
Fakulti Pengajian Islam
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi
Selangor